

Verwachtingen Hollands Noorderkwartier Noord

Op de Waterkansenkaart is het Hollands Noorderkwartier van over dertig jaar klaar. Dat de werkelijkheid weerbarstiger zal zijn weten ook de opstellers van de kaart. En het is niet tot hun spijt. "De uiteindelijke besluiten zullen altijd op compromissen berusten".

door Jasper Dik

De talloze kaarten die de waterkansenkaart Hollands Noorderkwartier Noord 2002 bevat, wat kunnen de planners in het provinciebestuur en bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier daaruit opmaken? Als ze om te beginnen de lijn van de Noordzeekust volgen, dan zien zij bijvoorbeeld dat tegen 2030 de binnenduinrand verbreed zal zijn, ten koste van gebied dat nu voor de bollenteelt is bestemd. Want het kwelwater in de duinen is te bijzonder om het te vermengen met het water dat van de bollenteelt afkomstig is.

Beschouwen zij de provincie voor de gelegenheid in de breedte, dan kan hen opvallen dat de hooggelegen kreekruw, grofweg gelegen tussen Schagen en Hoorn, de toenemende neerslag in de toekomstige winters zal moeten bergen. 'Dit betekent vernatting in de winter en het accepteren van een relatief tekort in de zomer', aldus de mede-opstellers van het bijgaande rapport. Naar de direct omliggende landbouwgronden mag in tijden van zomerse droogte vanaf de kreekruw water afstromen.

Maar vooralsnog zijn het gedachtenexperimenten, deze ingrepen, of beter: mogelijke ingrepen. Want ook de mede-opstellers van de kaarten weten niet of de kaarten die zij hebben getekend ooit de werkelijke Noord-Hollandse situatie zullen verbeelden: ze bepleiten zelf aan het einde van hun rapport dat de mogelijkheden die zij tonen onderwerp van discussie worden in de provincie.

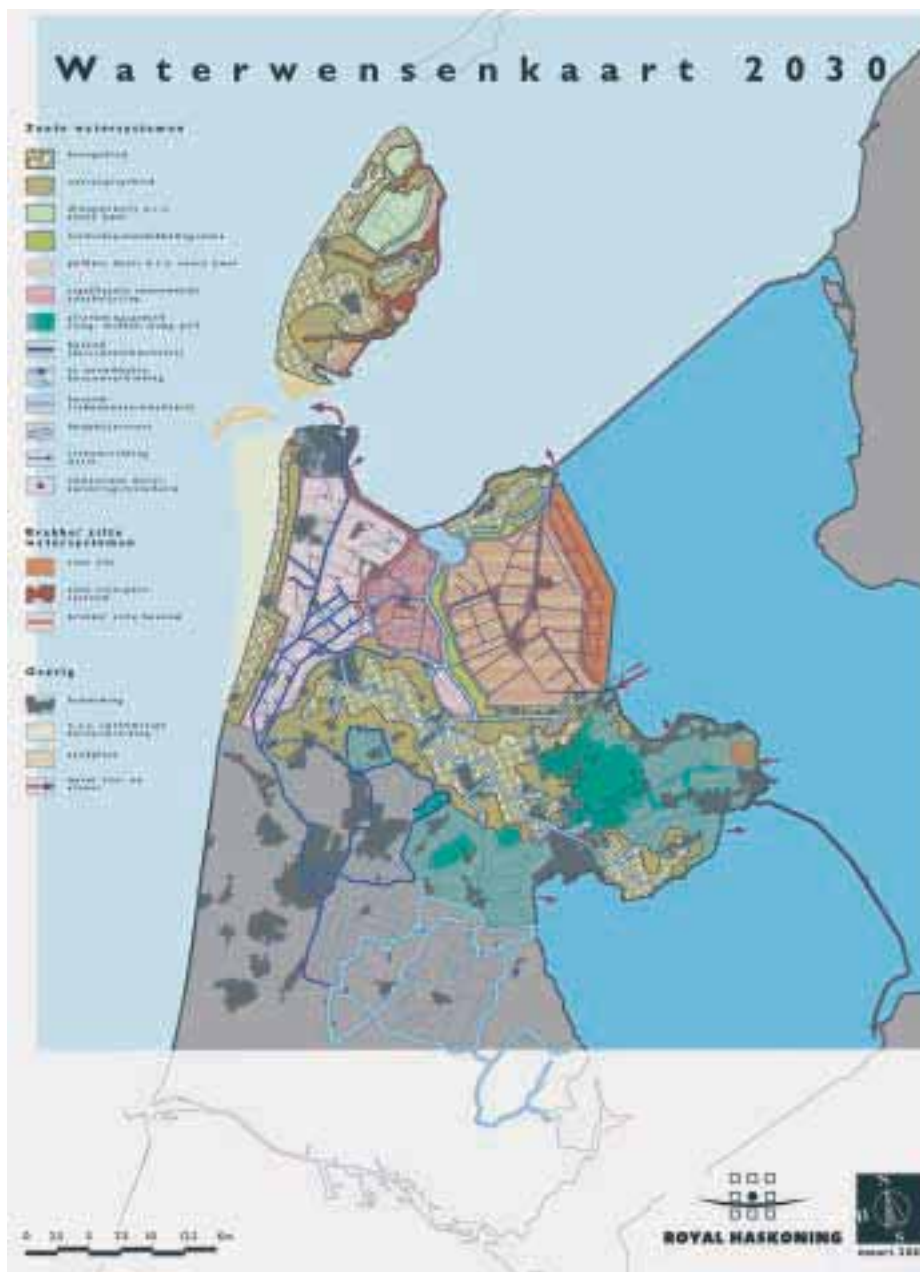
Ondertussen heeft het provinciebestuur de principes van de waterkansenkaart liefdevol geadopteerd ten bate van de deelstroomgebiedsvisie, die begin dit jaar verscheen.

"De waterkansenkaart geeft weer hoe de provincie zich zou ontwikkelen als er alleen rekening zou worden gehouden met de blauwe belangen. Natuurlijk zal het zo niet precies gaan, want er zijn natuurlijk meer belangen. De uiteindelijke besluiten zullen altijd op compromissen berusten", verklaart Maarten Poort, die voor Hoogheemraadschap Noord Hollands Noorderkwartier bij de Waterkansenkaart betrokken was. "Eigenlijk", stipuleert Judith Landheer, "zouden de plaatselijke overheden vóór 2010 een begin moeten maken met het opstarten van onderzoeken ten behoeve van een gewenst waterbeheer. Dat we een paar jaar verder zijn eer het waterschap ideeën uit de waterkansenkaart kan verwezenlijken, is duidelijk." Zij was namens Royal Haskoning bij de waterkansenkaart betrokken. Robbert de Koning, inmiddels zelfstandig landschapsarchitect en kandidaat bij de verkiezingen voor het Waterschap Vallei en Eem, was destijds voor H+N+S de waterkansenkaart toegewijd. Hij vult aan: "Aan daadwerkelijke beslissingen moet nog heel veel onderzoek voorafgaan."

Het principe dat de opstellers hanteren is het bekende "water stuurt", dat ook het dominante idee is in de Commissie Waterbeheer 21ste eeuw is. De Koning

vervat het in twee zinnen: "Er wordt nu onnodig veel water doorgespoeld. Het uitgangspunt van de waterkansenkaart is dat het water de logica van het landschap moet volgen." Wat dat laatste oplevert is te zien op de kaarten. De hooggelegen zandige ruggen worden waterbuffers, waar landbouw en bebouwing op worden afgestemd. In de laaggelegen polders, nabij uitlaatpunten, wordt het watersysteem geoptimaliseerd ten bate van intensieve landbouwteelten." Ook mogen van de opstellers van de waterkansenkaart de waterpeilen fluctueren tussen bepaalde vastgestelde hoogten, want als de huidige klimatologische verwachtingen bewaarheid worden is het peilsysteem van nu te star. Die zandige gebieden spelen een essentiële rol in de waterkansenkaart. "Het grote probleem van de toekomst wordt niet het wateroverschot, maar het watertekort" voorspelt Poort. "Om dat te ondervangen zullen in die visie van de waterkansenkaart bijvoorbeeld de duinen bijna uitsluitend als brongebied dienst gaan doen en ter plaatse van de binnenduinrand een plas-dras milieu toelaten. Je moet daar dan een veel hogere grondwaterstand gaan accepteren. Daarmee zou de binnenduinrand ongeschikt worden voor de bloembollenteelt die daar nu de belangrijkste bedrijfstak is."

Ook om andere redenen is dit gebied bijzonder. "Het vertragen van de afstroming van kwelwater en toelaten van een meer dynamisch peil biedt unieke kansen voor de ontwikkeling van natuur op

de grens van duinen en bollengebied", staat in het bestuurlijk rapport bij de waterkansenkaart te lezen. Onlangs maakte Noordhollands Noorderkwartier al bekend het watersysteem in de duinen, dat het ecologisch waardevol acht, te willen gaan afschermen van het water in het bollengebied, dat schadelijke stoffen kan bevatten. "

Het zijn verstrekkende ingrepen die de waterkansenkaart voorstaat. Zouden ruimtelijke ordeningsplannen misschien verplicht de watertoets moeten doorstaan, opdat de blauwe belangen voortaan gewaarborgd zijn? De Koning is tegen: "Het zou een vanzelfsprekend-

heid moeten zijn dat water een rol van belang speelt in de ruimtelijke ordening. Als het een verplichting is, ontstaat misschien de verkeerde situatie dat waterschap en andere partijen tegenover elkaar komen te staan."

Landheer twijfelt. "Het is frappant. Er zijn heel sterke lobby's voor de natuur en voor woningbouw, maar niet voor water" zegt zij. "Alleen in verband met andere belangen, de landbouw bijvoorbeeld of de natuur, wordt voor water gelobbyed. De waterschappen moeten zich veel meer inspannen om hun doelstellingen een plek te geven in de ruimtelijke ordening. Daarmee bedoel ik niet dat ze de ruimtelijke ordening moeten

willen gaan overnemen, maar wel dat ze de visie die ze hebben een stuk krachtiger moeten profileren als er plannen aan de orde zijn die invloed zullen hebben op het waterbeheer. En als plannen niet passen in de visie die de waterschappen hebben, zou duidelijk moeten worden waar zij staan: 'de plannen moeten worden bijgesteld.'"

Poort: "Het is nodig dat er een advies komt van de waterbeheerder. Want met name de kleine gemeenten hebben te maken met tamelijk zware druk om bepaalde plannen uit te voeren, ongeacht wat die voor het waterbeheer betekenen. Aan de andere kant moet het waterschap zich ook niet met alle aspecten van de ruimtelijke ordening willen bemoeien. Ik ken een gemeente die op een klein stukje grasland in de stad een brandweerkazerne neer wil zetten. Daar kunnen wij tegen protesteren, omdat door de verharding die dat oplevert er minder neerslag opgenomen kan worden. Maar eigenlijk maakt me dat niets uit, als die neerslag ergens anders geborgen kan worden. Het gaat om het systeem als geheel."

Maar interessanter dan die vraag over de watertoets, is het dilemma dat zij herbergt. Net als de Kaderrichtlijn Water bepleit de waterkansenkaart dat het water - waar immers almaar meer van komt - een 'sturende rol' toebedeeld moet krijgen in de ruimtelijke ordening. En dat vergt, aldus Landheer en De Koning, een nieuwe aanpak van de waterschappen, wier van oudsher volgende positie niet strookt met de tijden die aanstaande zijn.

"Daarom", zegt Landheer, "is de opzet van de waterkansenkaart handig, concreet als hij is. We zijn ermee begonnen een aantal voorbeeldmodellen op kaart te zetten, zodat de keuze die aan de orde was aanschouwelijk voorlag. Maar het blijft moeilijk het over een zo lange termijn te hebben. De ontwikkelingen waar wij over schrijven in de waterkansenkaart doen zich gedeeltelijk nu nog niet voor en het is altijd moeizaam uit te leggen dat het waterschap daar toch al op zal moeten anticiperen.

Desondanks, ik was op een informatieavond in Noord Holland over de deelstroomgebiedsvisie en daar viel toen op dat de aanwezige ingelanden bereid waren mee te denken. En soms waren ze wel kritisch, maar ze bestreden niet het principe van de deelstroomgebiedsvisie als zodanig."

De Koning: "Dat de manier van denken verandert, dat is misschien het belangrijkste.